

É Romani Glinda

Den romska spegeln

Pris 47 kronor

mars-april
Nr 2–2010

Internationella Romerdagen
firas över hela världen

Rosa Taikon
belönas av regeringen
med guldmedalj

Redaktören har ordet

Sommaren är på väg och det är även romerna från Rumänien och Bulgarien. De ska nog akta sig för att stanna i Göteborg. Risken är då att bli tillbakasänd av polisen som tycks ha fått nya befogenheter om man ska tro Göteborgsposten. Polisen har tagit sig till med att direktutvisa romer med stöd av utlänningslagen, där det står att en utlänningsfår avvisas om det kan antas att personen under vistelsen i Sverige inte kommer att försörja sig på ett ärligt sätt. Vad är det för oärligt med att tigga? Det är inte ens förbjudet. Ligger detta i led med vad polisen ska utöva. Det är en fråga som bör ställas till rikspolischefen. Man skulle kunna tro att kommunen var emot den nya gatubilden av spelande eller tigande romer, men så är det inte, det är en statlig myndighet som tydligen tar saken i egna händer. Polisen säger att de gör detta i avskräckande syfte.

Föresten är det inte bara polisen som har agerat i avskräckande syfte. Det har även fosterföräldrar och barnhemsföreståndare gjort.

I den statliga rapporten om "Vanvård i social barnavård under 1900-talet", kan man läsa hur barnen bestraffades i avskräckande syfte. I rapporten kan man läsa om ohyggliga händelser, om perversa människorna som utsatt barnen för övergrepp på både fosterhem och barnhem. Många blev slagna och bisarra bestraffning utövades om man i deras ögon gjort något fel och måste straffas.

Många barn blev sexuellt utnyttjade av många fosterföräldrar och barnhemsföreståndare. Nu kan man fråga sig, har detta preskriberats? Kan man inte kalla in de personer som utfört den fysiska och psykiska misshandeln på dessa barn? De intervjuade vittnena i rapporten vet ju vad de heter och vart de var placerade. Det är visserligen länge sedan det mesta av det som står i rapporten hände. Mycket har skett under sjuttioalet, men trots det tror jag att en del av dessa förö-

Bengt O Björklund, Fred Taikon, Rosario Ali Taikon, framför sitter Mirelle Gyllenbäck, Maja Lena Taikon och Veronika Portik.

É Romani Glinda

Egnahemsvägen 58
141 37 Huddinge

Telefon:

+46 (0)8-779 40 31
+46 (0)70-712 39 91

E-mail: fredt@telia.com

Webadress: www.romaniglinda.se

Postgiro: 19 54 82-5

Ansvarig utgivare

och chefredaktör: Fred Taikon

Redaktion: Maja-Lena Taikon,

Rosario Ali Taikon

Bengt O Björklund

Mirelle Gyllenbäck

Veronika Portik

Tipsa oss

Vi tar gärna emot material till tidningen, samt tips om olika evenemang på samtliga romanédialekter, antingen via vanlig post eller via e-posten:

fredt@telia.com

vare lever än idag och de bör dras inför skranket.

Idag talar man också om präster och deras pedofili. Katolska kyrkan får fler och fler fall inrapporterade. Att det bara skulle vara två katolska präster i Sverige som genom tiderna utsatt barn för sexuella närmanden, är nog inte troligt. Det talas om att celibatet är orsaken, men andra präster och predikanter som inte lever i celibat gör sig också skyldiga till otukt i sina försam-

Innehåll:

Debatt	sid. 3
8 april	sid. 4-9
Om resande	sid. 10
Amnesty	sid. 11
Om jämställdhet	sid. 12-13
Om Turkiets romer	sid. 14
Valet i Ungern	sid. 15
(O)mänskligt	sid. 16-17
Utställning om Sakharov	sid. 18
Toppmöte om romer	sid. 19
Rosa får medalj	sid. 20-21
Serbiska romer	sid. 22
Bakro	sid. 22
Notiser	sid. 23
Romsk identitet	sid. 24
Notiser	sid. 25
Tio pinnar i luften	sid. 26
Böcker	sid. 27
Gamla bilder	sid. 28-29
Receptet	sid. 30-31

Bilden på framsidan är tagen när Rosa Taikon fick sin guldmedalj av kulturministerna Lena Adelsohn Liljeroth av Bengt O Björklund.

Vår bidragsgivare

Statens Kulturråd

Tryck: Carlshamns tryckeri

ISSN 1651-3258

lingar. Men även om förövarna blir åtalade lär ju inte straffet bli så stort. Det är förbudet att köpa sex, men det verkar ju inte vara så dyrt att bryta mot den lagen. Ett stadsråd i Huddinge fick bara 30 dagsböter å 50 kronor, totalt 1500 kronor, detta trots att han tjänade 700 000 om året.

I Belgien kan det bli dyrare än så om man är en muslimsk kvinna. Där vankas en veckas fängelse för den som bär burka eller nikab.

Selma Lagerlöfs rasistiska inställning till romerna

Under det senaste året, 2009, har det talats i TV och radio och skrivits i tidningar om Selma Lagerlöf, och med all rätt, hennes romaner/sagor är fantastiska. Min syster Katarina och jag fick först vid vuxen ålder möjlighet att läsa hennes böcker, eftersom vi zigeniska bam (läs Katarina Taikons Katitziböcker) inte fick gå i skola trots att vi är födda i Sverige. Vi fick bara vistas tre veckor i varje kommun.

Att läsa Selma Lagerlöfs böcker var för oss en otrolig upplevelse! Vad vi då inte visste om – var hennes rasistiska inställning till zigenare! På 1920-talet, några år innan jag föds, sanktionerar Sveriges regering med Per-Albin Hansson i spetsen – att ett rasbiologiskt institut inrättas i Uppsala, med den kände rasisten Herman Lundborg som chef för institutet, vars uppgift är ”att hålla Sverige fritt från negrer, tattare och zigenare”.

Hit sänder Selma Lagerlöf pengar för att stödja verksamheten. Hittills har jag inte stött på en enda seriös författare, som beskrivit denna fördomsfulla sida av henne, förutom Bosse Schön, ”Exklusivt på Newsmill” 21/7 2009. Man talar om hur Selma Lagerlöf värnar om demokrati för alla, för den utsatta människan, arbetarna osv, osv, men inte om hennes fördomsfulla, rasistiska inställning till bland annat det zigeniska folket. Ingen har ifrågasatt varför hon sänder pengar till ett rasbiologiskt institut. Det kan inte vara skribenternas okunskap, att de i sina essäer om henne inte nämner hennes inställning till det romska folket. Jag kan bara tolka det så att man inte vill påvisa hennes fördomar mot denna folkgrupp.

Den 23/8 2009 säger en journalist i radion bland annat att ”varje dag måste man stå till svars för det man säger, för det man behandlar när man talar om fakta, därför att man utlämnar det, som inte passar in i historien – det passar helt enkelt inte in. Man måste vara kritisk mot källorna. Att vara journalist är ett stort ansvar.”

Filosof, litteraturkritiker, journalister och skribenter av alla slag som framhållit Selma Lagerlöfs fantastiska, mångbegåvade kapacitet i TV och media har aldrig påpekat hennes för-

domsfulla inställning till det zigeniska folket.

I en dokumentär i TV2 24/8 2009 har fil dr Astrid Olsén samlat litterära kunskapare, som forskat om Selma Lagerlöf. Professor i litteratur, Birgitta Holm säger: ”Lojalitet, omsorg om andra – hon strävar för att skaffa ett bättre liv för de fattiga och utsatta. Hon får skriva en lärobok för folkskolan. Nils Holgerssons underbara resa. Mycket tidigt kom hon in i kommunfullmäktige.”

Som sådan måste hon ha haft kunskap om att vi romska bam inte hade tillgång till skolor på grund av de förordningar som statuerats mot oss av politiker och kommuner och i egenskap av fullmäktige medverkar hon säkert till att vi inte fick bo kvar på samma plats mer än tre veckor.

Den främste Lagerlöfkännaren och forskaren, litteraturvetaren Maria Karlsson säger bland annat, ”Selma Lagerlöf var en mästare på att kunna behandla överklass och underklass”, men inte ett ord om hennes fördomar mot romerna. I samma program har professor i litteraturvetenskap Lisbeth Larsson från Göteborg en kort historik om Selma Lagerlöf. Inte ett ord om hennes fördomar mot romer. Det är skrämmande att inte en av dessa kunniga skribenter påpekar hennes rasistiska inställning. Det är tragiskt att en sådan storslagen, mångsidig författare, som trollbinder människorna med sina fantastiska böcker och filmer stöder ett rasistiskt institut, som det ”Rasbiologiska institutet i Uppsala”. Men hon var inte ensam om att ideellt och ekonomiskt bidra till nazisten Lundborgs så kallad ”forskning” om raser. Flera stora konstnärer, författare och forskningsresande gjorde det, bland andra Anders Zorn. År 1933 sänder Sven Hedin, Fredrik Böök, Knut Hamsun, Selma Lagerlöf och Verner von Heidenstam ”Hälsningar från Norden” till Gustav Frenssen, tysk författare och nazist.

Att vara stor konstnär betyder inte att man är stor som människa!

Jag frågar mig, hur ska man kunna lita på alla dessa skribenter? Var finns ansvaret? Varför är dessa kunskapare så fega?

I hela Centraleuropa pågår idag pogromer mot det romska folket. Man använder samma taktik

som Hitler gjorde mot det judiska folket, bränner ner romernas läger, skjuter kvinnor och barn, tvångsförflyttar dem till giftiga slagghögar. Samtliga bam som fötts där har hjärnskador (se tidningen ”Ordfront” nr 4 2009). I min barndom förvisades också vi svenska romer till sophögar, men tack vare min syster Katarinas sociala engagemang för romerna i Sverige på 60-talet, har vi nu ett ”himmelrike” i förhållande till Östeuropas romer, även om det tog 467 år innan vi fick flytta in i hus efter att ha varit i landet sedan 1500-talet, men fördomarna mot vår grupp finns fortfarande kvar.

År 1999 får jag ett brev från utrikesminister Anna Lindh. Hon har läst samma artikel som jag i DN den 27/8, ”Romerna förföljs över hela Östeuropa”. Hon frågade mig ”Rosa, vad kan vi göra för romerna i Östeuropa och i Sverige?” Jag svarade ”Som utrikesminister kan Du ställa krav på Dina kollegor, vilkas länder nu söker inträde i EU, att de skall ge romerna samma levnadsvillkor som deras övriga befolkning har, bostäder, skolor, utbildning, arbete, det vill säga inget annat än mänskliga rättigheter enligt FN-deklarationen”.

(Se vår offentliga brevväxling i tidningen och skriften Forum för Levande Historia ”ETT FÖRDRIVET FOLK”)

Tyvärr fick Anna Lindh inte fortsätta att arbeta för mänskligheten!

Den nuvarande utrikesministern, Carl Bildt, har jag aldrig hört yttra sig offentligt om romernas situation när han talar med sina kollegor i dessa länder.

Kanske kan Birgitta Olssons nya ministerplats i EU bli en hjälp för romerna? I DN 3/2-10 säger hon ”Jag skäms när romerna blir behandlade som skräp”.

Internationella Romerdagen 2010

Den 8 april firades för trettionionde gången den Internationella Romadagen över hela världen. För varje år som går blir det allt fler platser som uppmärksammar dagen och allt fler ansluter sig till firandet. Så även här i Sverige. På flera platser runt om i landet sjöngs den internationella romska hymnen Gelem, gelem, brandtal hölls och man lyssnade på romsk musik och åt god mat.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** B Veronika Portik

I Stockholm var det Romskt kulturcentrum i Gubbängen, RKC, som arrangerade festligheterna. Dagen inleddes med en manifestation som gick från Sergels torg till Kungsträdgården. Romerna paraderade stolt nerför Hamngatan, trots alla byggarbetsplatser för den nya spåvagnslinjen, sjungandes Gelem, gelem.

Senare samlades man i RKC:s lokaler och ganska snart visade det sig att aldrig tidigare har så många hörsammat kallelser till firandet och det var smäckfullt i lokalerna.

Kvällen inleddes med att Hans Caldaras, föreståndare på RKC, hälsade alla välkomna. Det var dukat till långbord, men alla fick inte plats. Vid ena

långsidans vägg fanns bord som dignade av god mat och dryck.

– Efter århundraden har vi äntligen lyckats enas om denna dag som vår dag. I nästan fyrtio år nu har vi firat vår kultur, vår historia och vår romska identitet. Snart kanske vi kommer fram till den dag då mänskligheten inser att det bara finns en ras, den mänskliga rasen.

Sedan berättade Fred Taikon om bakgrunden till den 8 april. Han berättade om den stora romska konferensen i London som var startskottet på både den Internationella Romadagen, den romska flaggan och den romska hymnen Gelem, gelem.

– Idag börjar också EU:s toppmöte om romer i Cordoba. Det förra toppmötet om romer som hölls i Bryssel gav inte myck-

et och risken är väl att det blir detsamma med detta möte. Inga romska aktivister från Sverige var inbjudna att delta i Cordoba. Man kan ju undra om inte Sverige längre finns med på kartan, detta trots att det var Sverige som lämnade över ordförandeskapet i EU till Spanien, sade Fred Taikon.

Näste talare var Maria Leissner, ordförande i Delegation för romska frågor som upphörde vid årsskiftet. Det arbete som delegationen dock har kvar är att sammanställa en slutrapport med förslag i den romska frågan till regeringen.

– Jag har hälsningar till er alla från minister Nyamko Sabuni på er stora dag, inledde Maria Leissner. Det här är en dag som innebär stor glädje, men också en dag av stor skam. För romer idag handlar det om att kunna ta plats i samhället och att visa hur mycket de har att ge. Samtidigt känner jag en stor sorg idag över alla de romer som har det svårt, både i Europa och i Sverige, bara för att de är romer.

Maria Leissner talade även om situationen för de romer som kommer till

Sverige och söker asyl.

– Jag har svårt att förstå att Sverige inte kan ge dessa romer skydd från den förföljelse de lider av i sina hemländer. Må det bara bli bättre för alla romer på jorden, avslutade Maria Leissner.

Samtidigt med firandet av den 8 april var det även vernissage på en fotoutställning på RKC. Fotografen Georg Sessler ställer bland annat ut foton från ett romskt bröllop i Ungern från åttiotalet. Invidge utställningen gjorde ungerska kulturattachén Krisztián Tóth. Han berättade lite om fotografens liv och det var fotografen själv som tolkade till svenska.

– Georg Sessel föddes under andra världskriget i Ungern och han lämnade landet 1956 för att flytta till Sverige. Här blev han fotograf och han har medverkat i ett fyrtiotal fotoböcker och haft ett trettio-tal separatutställningar. Gerge Sessel sysslar nästan uteslutande med dokumentärfotografi. Bilderna här på utställningen är tagna för tjugo år sedan i nordvästra Ungern. Bilderna visar bland annat ett romskt bröllop med cirka två hundra gäster. De andra bilderna visar hur romernas liv såg ut då, från fattiga till välbärgade. Bilderna i den här utställningen har visats i flera länder.

Krisztián Tóth talade även om situationen för romerna i Ungern idag.

– Det finns cirka en halv miljon romer i Ungern idag, en betydande del av den ungerska befolkningen, men det romska samhället i Ungern har inte gjort några som helst framsteg de senaste tjugo åren, även om det finns några goda exempel som romska idrottsmän, artister och politiker. Det viktigaste just nu är att förbättra romernas utbildningssituation.

Även fotografen själv kom till tals.

– Man kan ju undra varför det har blivit just romer som jag har fotograferat under alla dessa år. Dels har jag väl haft en slags romantisk koppling till dem, dels ett frändskap eftersom jag själv är jude. Jag minns också min pappas berättelser om den romska barnflickan som han hade. Hon var stark som en ox och om någon sade något ofördelaktigt om

Hans Caldaras.

romer eller judar åkte de på en rak höger.

När Sessler är ute och fotar har han också med sig en polaroidkamera.

– Jag brukar alltid ta bilder med den parallellt för att kunna ge en bild till dem som jag fotar. Det brukar alltid uppskattas stort. För en del är det första fotot de ägt.

När det gäller fotona från bröllopet berättar Sessler att han blev varnad innan

Maria Leissner.

han tog sig till byn där det skulle ske.

– Jag blev varnad för att det alltid var knivslagsmål på romska sammankomster och för att de säkert skulle stjäla all min utrustning. Så blev det givetvis inte alls.

Kvällen fortsatte med att sångaren Jakob Silberstein sjöng Gelem, gelem. Sedan var det dags för RKC:S egen barn-dansgrupp Terné Tjerhaia att inta scenen.

George Sessler.

Delar av Terne Tjerhaia.

Bergsjön väcktes till liv på Internationella Romerdagen

Firandet av Internationella Romerdagen i Bergsjön innehöll allt från musik, mat, utställning och trädplantering till fackeltåg och filmvisning.

Text och foto: Nuri Selim

Förra året firades 8 april på Röhsska museet, men i år ville föreningen Svarta Safirer själva hålla i arrangemanget i sina egna lokaler Bergsjön.

Dagen började med utställning om romernas historia och tradition. Det var öppet hus fram till kl 15.00.

kl 15.00 började programmet som inleddes med välkomstdrink och frukt och med information om 8 april (bakgrunden) sedan 1971.

Sedan var det ungdomarnas tur med uppträdande och det var allt från romsk hip hop till romsk folkmusik. Hela dagen kändes det som att det var en ungdoms dag och jag är väldigt glad att det kom så många ungdomar, så många romer och deras icke-romska kompisar.

På gräsmattan utanför lokalen planterades också ett träd under högtidliga former framför den romska flaggan och

med en brassorkestern i bakgrunden.

Vi ville markera att vi finns i Bergsjön, Göteborg och Sverige, att vi finns med i samhället och att vi har vara rötter här sedan 500 år tillbaka.

Efter det tändes facklorna och ungdomar med den romska flaggan en brass orkester och en trupp med mer än 150 nationalfirare vandrade vi mot Bergsjön.

Stadsdelen väcktes till liv, många tittade ut genom fönster, några gick ut på balkongen, andra kom ut och dansade till musi-

ken. Det var en fantastisk stämning som bara romer kan skapa. Vid sjön tände man ljus och lade i vattnet. Sveriges radio, GP och TV4 lokalt var på plats. Jag var väldigt glad för att till och med stadsdelschefen Thorleif Svensson var en av dem som vandrade med oss. Sedan var det dags för romsk mat och tårta med en romsk flagga på. Efter maten började dansen som aldrig ville ta slut.

Dagen avslutade med att vi visade romska filmklassiken Dilo gadjo.

8 april på RKC i Malmö

Romska Kulturcentret i Malmö arrangerade för fjärde året i rad den romska nationaldagen som firas internationellt den 8 april.

Text och foto: Erland Kaldaras Nikolizsson

I år var det även tio år sedan Sverige officiellt erkände romerna som en nationell minoritet och detta firades med ett extra späckat program för både vuxna och barn.

Romska Kulturcentret i Malmö invigde i samband med firandet av den romska nationaldagen utställningen "Vi minns Auschwitz!" i samverkan med Romska Ungdomsförbundet. Under dagen hölls öppet hus i kulturcentrets lokaler som tilldrog ett hundratal besökare. Bl.a. sjöng man gemensamt den romska nationalsången "Gelem, gelem".

Det romska nationaldagfirandet fortsatte så som föregående år på Folkets Park. Clownen Cito och trollkarlen Gregory, hoppeborgar och ansiktsmålning underhöll de hundratals barnen på Moriskans

utomhusscen. Till dagens ära fanns stora eldstäder runtom festplatsen. De över 700 vuxna gästerna underhölls med internationell romsk dans och musik, romsk matbuffé samt tal inne i den historiska lokalen Moriskan.

Bl.a. uppträdde den romska dans och sånggruppen Romani Szatra med ryska och polska romska romanser, swinggruppen Swing Aldente uppvisade sina fingerfärdigheter å la Django Reinhardt-stil, musikgruppen Gipsy Brothers och Yasmine Flamenco Group underhöll med romsk musik respektive het flamencodans.

Musikgruppen Räfven underhöll på Röhsska.

Resandefolket på Röhsska Museet i Göteborg

Romadagen firas av romer över hela världen sedan 1971, då den första internationella romakongressen hölls den 8 april i London. Där antogs också den romska flaggan, blå och grön och med ett rött hjul. I Göteborg uppmärksammades romernas dag på Röhsska museet av föreningen resandefolket, kulturgruppen Göteborgsregionen. Samtligt skedde ett firande på Bergsjögården som arrangerades av föreningen Svarta safirer.

Text och foto: Simon Wallengren

På Röhsska museet har Romadagen uppmärksammats sedan 2008. I år var Kulturgruppen för resandefolket – Göteborgsregionen där. Inledande höll Richard Magito Brun ett föredrag om resandefolkets/romernas historia, från utvandringen från Indien till ankomsten till Sverige. Richard Magito Brun tog också upp kulturella attribut som funnits med från utvandringen från Indien och granskade resandefolkets konst samt den romska gruppens inflytande i Sverige. Föredraget avslutades med ett axplock av bilder av kända släktingar till Richard som Elvira Madigan och Brazil Jack.

Richard Magito Brun berättade för åskådarna flaggans symbolik, att det gröna är jorden, det blåa är himlen

medans hjulet har flera betydelser men kanske allra mest är den en symbol för vandrigen och resan.

Därefter höll jag, Simon Wallengren, ett föredrag i ämnet "Vikten att plocka fram ett förlorat språk". Jag berättade först om mitt eget liv som ung resandefolk och talade allmänt om de problem den nya generationens resande får kämpa med, och orsaken till att dessa problem har uppstått. Slutsatsen i mitt framförande var att romernas och resandefolkets historia måste synliggöras bland majoritetssamhället för att stärka resandefolkets och romernas självkänsla och identitet.

Musik spelades av den icke-romska gruppen Räfven. De spelade egenkomponerad musik influerad av östeuropeisk folkmusik och klezmertradition. De spe-

lade också dagen till ära en traditionell romsk låt.

– Vi är influerade av många olika stilar och den romska är en av de stilar som vi har fått tillfälle att lära oss av duktiga romska musikanter vid flera tillfällen på våra resor, sade en talesman för bandet.

Under dagen fick de besökande också möjligheten att se ett urval av böcker som Resandefolket – (Bo Hazell), Ordbok över svensk romani – (Lenny Lindell och Kenth Thorbjörnsson-Djerf) samt smycken smidda av den välkände smideskonstnären och samhällsdebattören Rosa Taikon, syster till författaren Katarina Taikon.

Rosa Taikon smycke

Dessutom visades under dagen ett bildspel av Rose-Marie Wallengren och Kent Broberg som skildrade resandefolkets kärlek och glädje i all sorg. Bildspelet innehöll traditionell resandemusik av Ralf Novak Rosengren. Rosa Taikons smycken och bildspelet gav en god inramning till aktiviteterna som hölls av Kulturgruppen för resandefolket - Göteborgsregionen.

Vi var mycket nöjda med vårt framförande. Representanter från kommun, landsting och skola var närvarande. Inte minst tack vare radiokanaler hade de fått höra var arrangemangen hölls i Göteborg. Vi tyckte dock att det var synd att inga andra romska grupper besökte eller deltog på Röhsska museet. Den verkliga besvikelsen kom dock under kvällen, då ingen tv-kanal tog upp vare sig vårt eller de Svarta Safirernas engagemang. Dessutom tycker vi att det skulle vara önskvärt att fler privatpersoner kom till Röhsska museet, då det trots allt är dessa som behöver upplysas om romer och resandes kultur, historia och traditioner. Till nästa år ska vi romer och resande i Göteborg se till att marknadsföra oss bättre och ordna så att media är närvarande och visar intresse. Den 8:e april skall vara en dag då inga icke-romer kan undgå att lära sig något om våra kulturer.

Firandet av 8 april i Sibiu i Rumänien

Med fredliga möten och protester firade romerna i Sibiu i Rumänien den 8 april. Talarna var många och blommor lades i floden som rinner genom staden.

Text: Bengt O Björklund

Under parollen "Stoppa för rasism mot Europas romer" sjungandes den nationella hymnen "Gelem, gelem", marscherade cirka 1500 romer från olika områden i Rumänien och från utlandet. Den romska flaggan vajade genom stadens gator. I främsta ledet gick den romska kungen, vice ordförande för ERTF och pastorn, Florian Cioaba.

När de kom till floden i staden Sibiu, talade Florian Cioaba till dem som samlats efter att han kastat en blomma i floden som ett tecken på respekt för de romska offren för Förintelsen.

– På denna dag, när hela världen firar den Internationella Romerdagen låt oss

föreنا oss med tyst minut och ge respekt till alla offer för Förintelsen.

Folkmordet på romer som i Europa, enligt vissa beräkningar, uppkommer till cirka 3 500 000 offer.

Jovan Damjanovic, parlamentsledamot i Serbien och ordförande för Romernas demokratiska vänsterparti talade.

– Fascismen och nazismen orsakade för mycket ont för mänskligheten för att kunna glömma allt för lätt och snabbt. Det onda får inte glömmas! Den mörkas delen av mänsklighetens historia, är av intresse för alla nationer och samhällen i världen. Detta är av intresse för de nationer och de länder på vars territorium

fascismen åter har uppstått som en ideologi. Vi måste gemensamt med andra länder solidariskt kämpa för total utrotning av fascism och nynazism.

Bajram Haliti, akademisk rom från Kosovo och generalsekreterare för Internation Roma Union.

– Förintelse var ett av de största brott mot mänskligheten som någonsin har gjorts. Nazisterna dödade miljontals människor. Alla vi som vill leva i ett samhälle med mänskliga värden, med demokrati och jämlikhet för alla människor kan inte lugnt och fredligt se hur idéer om nynazism återigen sprider sig och hur dess brott förnekas. Den som glömmer historien riskerar att upprepa den.

Luminica Cioaba läste upp telegram som Rumäniens president Trajanus Basescu skickat där han gratulerade alla medborgare i Rumänien på den Internationella Romerdagen.

Internationella Romerdagen i Luleå

Text: Tanja Hagert Foto: John Paval

Arrangemanget i Luleå kallades för "Gelem Gelem" och hölls i en fullsatt sal i Kulturens Hus i centrala Luleå. Där framträdde Mertzi & Terno Drom med dansare från Luleå Rytmik & Balett. Den kända finska schlagersångerskan Tarja Ylitalo sjöng med sitt band.

En flaggceremoni hölls där Luleås kommunalråd Karl Petersen fick ta emot en romsk flagga. Karl Petersen höll ett fint tacktal där han framhöll att Luleå och Sverige är en plats för alla.

Ritva Seppälä från Svenska Kyrkan höll ett tal och framförde en hälsning från Biskopen i Luleå Stift där han erkände att Svenska Kyrkan inte alltid behandlat romer väl. I framtiden vill Svenska Kyrkan korrigera dessa misstag och knyta starkare band till romerna i Sverige.

Svenska Kyrkan, Röda Korset, Norrbottens Landsting och Luleå kommun var några av sponsorerna för arrangemanget. Det blev en succéafton.

Tattaren i Sveriges populärkultur

Text: Simon Wallengren

1880 gav den franske författaren och samhällskritikern Emile Zola ut en debattskrift där han gav sin syn på författarskap och litteraturens uppgift, *Det naturalistiska programmet*. Zola grundade sin uppfattning på samtida vetenskap och en författare borde således arbeta som en vetenskapsman ("naturalist"). Litteraturens uppgift var att förklara människans beteende utifrån hennes ärvda egenskaper och hennes uppväxt, enligt Darwins utvecklingslära om arv och miljö. Zola införde också en tredje faktor, moment, det vill säga ett tillfälle ges för avgörande händelser.

Mellan 1924 och 1968 producerades inte mindre än tjugo "tattarfilmer" i naturalismens anda, det var i och med dessa filmer och böcker som schablonbilden av "tattaren" skulle växa fram i majoritetssamhällets ögon. Den gemene mannen blev allt mer övertygad om att dessa utgjorde samhällets bottenskick.

Man kunde i dessa filmer se svarta, smutsiga hetlevrade människor "hetare blod än Indiens sol som sken över deras förfäder" klädda i brokiga kläder och stora smycken. Männen stal, lurades och var alltid lika snabba med att dra kniven. Kvinnorna var lömska, cyniska och lättfotade.

Fredrik Ströms roman *folket i Simlångsdalen* – Stig Folkessons historia och Marit Vankelmods öde har spelats in på film två gånger och visas då och då fortfarande på TV.

Huvudpersonen är Jan som är "halvtattare". Han känner både utanförskap i resandekretsar och tillsammans med bönder. "Tattarna" kallar honom bondtjuv och bönderna kallar honom "tattare".

Bokens och filmens handling fortsätter tills man får bevittna ett midsommarfirande. Glada blonda ungdomar dansar eller står och pratar i en fridfull miljö medan svensk musik spelas. Stämningen bryts dock snabbt när "tattarynglet" Jan kommer in på dansgolvet och går fram till Ingrid som är där tillsammans med sin pojkvän Sven.

Jan försöker mer eller mindre tvångsmässigt dra upp Ingrid på dansgolvet. Sven försvaret då sin fästnös och kommer i slagsmål

med Jan. När Jan känner sig allt för trängd drar han fram en kniv och slår in den i Svens rygg. När han inser vad han har gjort, säger han lite urskuldande som om han inte rår för det "fan också, det var ju inte meningen".

Detta är vad Zola skulle kalla "moment" att man har visat personen i frågas innersta natur. Oundvikligen skulle Jan stött kniven i Sven, han är tattare i blodet och detta är tattarens natur.

Den mest rasistiska film Sverige någonsin frambringat är förmodligen i mörkaste småland 1943. I denna film framkommer tanken att liksom älgjakten borde man ha en reglerad "tattarjakt".

Det kanske sorgligaste exemplet i svensk berättarkultur är då Astrid Lindgren som berättarröst i Emil i Lönneberga berättar om "tattarna från Vimmerby". Inte heller i denna omtyckta författares ögon beskrivs "tattarna" i goda ordalag, stämningen är nästan kuslig...

Även många antisemitiska filmer visades fram tills 1900-talets mitt, där Judar karaktäristiskt påminner om "tattarna". Numera visas självklart inga av dessa filmer, TV-bolagen skulle tveklöst fällas i Granskningsnämnden för hets mot folkgrupp om man visade antisemitiskt material. Trots detta visas dessa "Tattarfilmer" titt som tätt och årligen hör barn på berättarrösten (Astrid Lindgren) i Emil i Lönneberga då hon berättar om "Tattarna från Vimmerby". Jag kan inte tro annat än att barn, som identifierar sig med Emil, också känner av oron författaren förmedlar.

Hur tror ni romska och resandebarn känner sig när de tillsammans med sina svenska vänner sitter och ser på dessa "anti-tattarfilmer" där tattarna alltid uppvisas som samhällets värsta slödder? Vad tror ni händer när dessa filmer visas i andra världsdelar? Dessa svenska filmer, exempelvis Emil i Lönneberga, visas inte bara i Sverige, utan i så gott som alla länder där det finns romer och "anti-romsk" befolkning. Böckerna är översatta till inte mindre än 88 språk. Tänk exempelvis att filmen visas i Rumänien, Polen eller f.d. Jugoslavien där romer har det särskilt svårt.

Personer får nu höra av en berättarröst om "svenska tattare" översatt "svenska zigenare". Överallt i världen betar sig zigenarna likadant säger man. Den svenska antiziganismen sprids med dessa filmer till andra världsdelar och förstärker bilden av dessa "slödder". Har inte svenskarna en plikt att inte sprida negativ information som skadar det romska folket? Är det legitimerat att visa upp denna film bara för att den är skriven av en omtyckt författare, Sveriges alldeles egen Astrid Lindgren? Nej filmen förstärker den negativa bilden av oss, anser jag. Romer och resande har det tillräckligt svårt i världen!

Det är känt att många resande just härstammar från just denna plats: Vimmerby. Min morfar föddes här och många resande finns fortfarande kvar i Vimmerby. Jag känner mig alltså direkt kränkt och förolämpad, då Astrid Lindgren tydligt pekar på min släkt i denna film.

Vissa skulle kunna hävda att dessa filmer är gamla och att de därför bara visar upp majoritetssamhällets syn vid den tid filmen spelades in och att filmerna på så sätt fungerar som en tillbakablick i det gamla Sverige. Jag vill påstå att dessa filmer inte alls är "gamla". Eftersom de fortfarande visas måste det vara människor som tittar på dem med intresse. Astrid Lindgrens filmer och böcker riktar sig till barn och jag anser att det inte är rätt att sprida negativ, rasistisk propaganda till barn. Jag vill ha bort antiziganismen från samhället. Jag vill inte att mina barn ska behöva förklara sig för andra då de ser på barnprogram. Kanske borde dessa filmer i mörkaste småland, folket i Simlångsdalen – Stig Folkessons historia och Marit Vankelmods öde och Emil i Lönneberga granskas av granskningsnämnden för hets mot folkgrupp?

Källor

I mörkaste småland

folket i Simlångsdalen Stig Folkessons historia
och Marit Vankelmods öde

Emil i Lönneberga

Från tattare till traveller

http://sv.wikipedia.org/wiki/%C3%89mile_Zola

http://sv.wikipedia.org/wiki/Astrid_Lindgren

Amnesty söker romer i asylrättsprocesser

Efter en motion på Amnestys förra årsmöte har organisationen inlett ett internt arbete med att se över rättsprocessen för asylsökande romer. Ansvarig för projektet är Madelaine Seidlitz, jurist med ansvar för flykting, migration och folkrätt. ÉRG träffade henne på sitt kontor i Stockholm.

Text och foto: Bengt O Björklund

Amnesty har under många år arbetat för romer i Europa, särskilt då i östra Europa. Amnesty International påpekade redan 2004 att svenska myndigheter inte i tillräcklig utsträckning beaktar enskilda romers asylskäl och ställer sig kritisk till Migrationsverket och utlänningsnämndens restriktiva inställning till att bevilja dem skydd. Nu har svenska sektionen av Amnesty inlett ett arbete med att se över rättsprocessen för asylsökande romer.

– Det var under förra årsmötet som vi beslutade att vi skulle se över hur romer som grupp behandlas i asylprocessen i Sverige. Därför vill vi ha information om alla romer som söker eller har sökt asyl i Sverige. Vi vill veta om det är något som sticker ut i de utredningar som särskilt rör romer.

Tanken är inte att slussa dessa romer vidare i asylprocessen utan årsmötesbeslutet handlar om att försöka se över huruvida det finns brister i rättssäkerheten särskilt när det gäller asylsökande romer.

– Parallellt med detta har vi vår vanliga alltid pågående verksamhet där asylsökande kan ta kontakt med oss och där vi kan se över hela ärenden för att skapa oss en bild av huruvida vi på något sätt kan bistå, oftast blir det med landinformation, men det kan även vara fråga om tips och ibland att hänvisa vidare till exempelvis Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar.

När det gäller översynen av rättsprocessen för asylsökande romer poängterar Madelaine Seidlitz att det är viktigt att man får in så mycket information som

möjligt. Hon vill att så många asylsökande romer som möjligt hör av sig.

– Vi vill ha kontakt med alla de romer som inte har fått sin asylrätt tillgodosedd, men även de som är nöjda med handläggningen av sitt ärende. Vi behöver få kontakt med dem för att kunna få en riktig överblick av hur situationen ser ut. Det är inte säkert att vi kan göra något, men det är viktigt att vi får reda på ett ärende så tidigt som möjligt.

Ofta avslås romers asylansökningar med motivationen att skälen är ”uppenbart ogrundade”.

– Den motiveringen innebär att de inte ens har rätt till ett offentligt biträde som kan hjälpa dem i processen. Ribban lig-

ger ganska högt när det gäller diskriminering, att bli trakasserad räcker inte. Om man lägger ihop ett stort antal trakasserier blir det till en förföljelse. Men tyvärr ser man ofta på trakasserier som enskilda händelser.

Att romska män och kvinnor intervjuas tillsammans är något som Madelaine Seidlitz inte har hört talas om.

– Det är grundläggande att man intervjuar asylsökande en och en.

Men det händer att romska kvinnor som blivit våldtagna i sitt forna land inte vågar berätta om det när mannen är med.

Madelaine Seidlitz skulle gärna se att Amnesty kan hålla seminarier kring romernas rättsprocessliga status tillsammans med Migrationsverket i framtiden.

– Det är en stor utmaning att få Migrationsverket att förstå romernas status, säger Madelaine Seidlitz.

Lise Berg, generalsekreterare för svenska sektionen av Amnesty, kikar in och berättar om Amnestys nästa årsmöte i början av maj.

– Då kommer bland annat den romska kvinnan Cezara David från organisationen Romani Criss att tala om situationen för romer i Rumänien.

Vikten av jämställdhet

På Internationella kvinnodagen den 8 mars bjöd Ungdomsstyrelsen in till samtal om jämställdhet. Samtidigt släpptes idéskriften "Jämställdhet på egna villkor", en 24-sidig folder med tips och framgångsfaktorer från Sveriges nationella minoriteter.

Text: Mirelle Gyllenbäck **Foto:** B Veronika Portikl

Per Nilsson, Ungdomsstyrelsens generaldirektör, invigde dagen.

– Förutom det faktum att vi firar den Internationella kvinnodagen är det en viktig träff här idag. Vi på Ungdomsstyrelsen har tagit tre prioriteringar inför vår verksamhet och en av de prioriteringarna är att vi ska vara duktiga på att möta våra målgrupper och lyssna till våra samarbetspartners behov, intressen och verksamheter så att ni och vi tillsammans kan ha en bra dialog tillsammans. Vi måste ha bra kunskap om hur de ungas levnadsvillkor ser ut. Hur de har förändrats, vilka områden som är viktiga att arbeta med. Det andra huvuduppdraget är att vara ett mycket duktigt utvecklingsstöd. Att ge stöd till ideella organisationer är något av det viktiga som vi kan göra. Tillsammans med den ideella sektorn, kommuner och andra aktörer inom våra ansvarsområden ska vi få

till bra arbetsmetoder. Vi måste se vad det är som fungerar och vad som inte fungerar. Hur ska vi på bästa sätt kunna göra en skillnad? Det tredje uppdraget som vi har är ett internationellt uppdrag. Vi ska vara ett nationellt kontor för EU-program kring ungas utbyte i Europa. Idag har vi samlats här för att arbeta med jämställdhetsarbete bland de nationella minoriteterna.

Amar Markbul, handläggare på

Ungdomsstyrelsen, talade lite om regeringsuppdraget och idéskriften.

– När vi på Ungdomsstyrelsen började jobba med det här uppdraget fick vi en hel del frågor från våra målgrupper om jämställdhet bland de nationella minoriteterna. Vad är syftet med det? Vad ska det leda till? Varför ligger dessa frågor på Ungdomsstyrelsen? Betyder det här att staten tycker att vi är dåliga på jämställd-

het? Så vi bestämde oss för att svara på frågorna, att slå fast någon slags första utgångspunkt. Den första utgångspunkten var att det redan finns ett jämställdhetsarbete bland de nationella minoriteterna som vi vill synliggöra och stödja. Det betyder inte att vi skönmålar hur jämställdheten ser ut bland de nationella minoriteterna, utan precis som i det etnisk svenska samhället finns det en hel del skillnader och variationer i hur långt man har kommit och hur mycket man behöver jobba och på vilken nivå man befinner sig. Förutsättningarna är dessutom olika både mellan de olika nationella minoriteterna och inom den egna minoriteten. Den andra utgångspunkten var lite knepigare och samtidigt naturligare. Majoritetssamhällets arbete för jämställdhet sammanfaller inte alltid med minoriteternas. Man har olika förutsättningar och arbetar på olika sätt. Till exempel ansökte ett gäng samiska ungdomar om pengar för ett jämställdhetsbidrag för en slaktkurs. En kurs i att slakta renar. När jag fick den ansökan tänkte jag, de måste ha missförstått, den här ansökan har hamnat fel, men ju mer jag läste ju mer såg jag att det fanns en logik i det hela. Utifrån de ungdomarnas kontext och förutsättningar är rennäringen en maktfråga, inte alltid, men i vissa delar av norra Sverige är rennäringen mycket viktig. Då blir det en naturlig del för dessa unga samiska kvinnors egenmakt att genomföra en kurs i att slakta renar och allt det som omger slakten.

När det gäller idéskriften som vi har gjort, kan den läsas som två delar. Den ena delen har praktiska tips och verktyg på hur man effektivt kan bedriva jämställdhetsarbete. Den andra delen av skriften är en berättelse om Sverige i ljuset av sina nationella minoriteter. Om vad svenskhet är, vilka föreställningar som råder, om tanken på ett språk, ett folk, en nation. Tanken på att vi har nationella minoriteter i landet var inte lika självklar för några år sedan. Idag kan vi också se att problematiken kring nationella minoriteter också är sammanflätad med jämställdhetsproblematiken.

Efter mingel och romsk musik från

Finland talade Yael Friéd från Judiska museet.

– Hur fungerar jämställdheten i vardagen för unga kvinnor i de olika minoriteterna? Kan man till exempel leva ett jämställt religiöst liv? Många har den uppfattningen att religion i sig är ett bekymmer i den frågan. Stämmer det verkligen? En annan fråga är, vad har kulturen för roll i jämställdhetsfrågan. Är kultur i sig en förtryckande faktor för kvinnor? Kan man kombinera feminism med tradition? Diskussionen går vidare.

Efter en paus med musik var det dags för Rosita Grönfors, ordförande för Rom och Resande Kvinnoorganisation, att få ordet.

– Vi har i vår kvinnojour arbetat intensivt med cirka 150 kvinnor. Den dominans den romske mannen har gentemot dessa kvinnor har gjort att de inte mår så bra. Många av dessa kvinnor har varit missbrukare. Hur kommer det sig? Många unga romska kvinnor orkar inte. De tillhör inte det svenska samhället, det kan inte vara delaktiga, de har inte kunskapen, inte orken. Samtidigt sätter samhället ribban högt för dem. De måste vara delaktiga. Romska kvinnor är ju ofta kliner på socialenheterna och många har förtidspension. Det ser katastrofalt ut bland kvinnorna i den grupp som jag arbetar med. De lever i totalt utanförskap. Det är de vi försöker att hjälpa. Vi vill att de får förtroende för oss. Vi går ut och går med dem, vi startar olika studiecirklar och vi har som mål att de ska kunna ta hand om sig själva. Samtidigt försöker vi att vara brobyggare mellan kvinnorna och de olika instanser de behöver kontakt med. Tyvärr får vi ofta ett negativt bemötande när vi som brobyggare kommer med dessa kvinnor. De tror inte på vår förening och vi har svårt att se till att dessa kvinnor kommer på behandlingshem. De sociala myndigheterna vill inte betala för dem, det är svårt att få in dem på missbrukarenheter-

na och de får inte sina mänskliga rättigheter.

Det är sju kvinnor som arbetar med Rosita. En gång i veckan har de stödsamtal med de unga kvinnorna. De har även studiecirklar.

– Samtidigt som vi ser den svåra situation som många av dessa unga romska kvinnor befinner sig i, ser vi att det går framåt.

En fråga från publiken var: Hur ser den romske mannen på dig?

– De är rädda, svarade Rosita med glimten i ögat till publikens förtjusning. Jag kanske ser stark ut, men det är ett slitsamt arbete.

Mirelle Gyllenbäck är journalist på ÉRG. Hon arbetar även med olika projekt med bidrag från Ungdomsstyrelsen.

– Det jämställdhetsarbete vi just nu arbetar med är en fortsättning på det projekt vi började med år 2009. Syftet med projektet är att stärka den romska kvinnans roll i samhället genom olika aktiviteter och samtal. Vi vill visa att man kan vara lika mycket rom, trots att man pluggar, jobbar eller studerar. När vi besökte olika platser runtom i Sverige och pratade om jämställdhetsfrågor med tjejerna, var det alltid vissa av dem som utmärkte sig extra och det är just dem vi vill ta tillvara på i det här pro-

jektet, men det var påtagligt att majoriteten av kvinnorna inte sade så mycket när männen satt i rummet. Så fort de lämnat rummet blev stämningen i rummet mycket öppnare. I den romska kulturen pratar inte kvinnorna om vissa saker när männen är närvarande. Kanske låter detta väldigt konstigt, men det är en fundamental del i den romska kulturen. Men även bristande kunskaper om vad som gäller i det svenska samhället och om deras demokratiska och mänskliga rättigheter, gör att de känner sig osäkra. För att stärka den romska kvinnans självbild krävs det särskilt stöd i form av kurser som ger dem kunskap om majoritetssamhället och att de får ta del av det på samma villkor.

Projektet ska konkret utmynna i en manual med information om bland annat föreningsteknik, konventioner som rör kvinnors och barns rättigheter och hur och var man vänder sig om man exempelvis har blivit diskriminerad.

– Den ska ligga till grund för den planerade kursverksamheten som kommer till försommaren. Manualen kommer även att vara viktig för den nätverksgrupp som ska tillvarata denna kunskap, med möjlighet att föra den vidare till sina respektive romska grupper.

Det arbete som idag görs inom projektet är framgångsrikt.

– Vi involverar de kvinnor som kommer att få manualen samt verktyg som de kan fortsätta arbeta på i framtiden, även när detta projekt inte längre finns.

Historiskt möte med Turkiets romer

Premiärminister Recep Tayyip Erdoğan fick dånande ovationer från 12 000 personer vid ett möte med den romska befolkningsgruppen i Istanbul. Det var första gången en turkisk premiärminister talade till romerna. Erdoğan presenterar planer på att förbättra romernas bostäder i 40 provinser och andra tjänstemän lova- de bättre utbildning och arbetstillfällen.

– Idag är det första gången jag grät av lycka, sade en romsk kvinna till den turkiska tidningen Hürriyet.

Många uttryckte förhoppningar att deras problem skulle lösas genom regeringens nya initiativ för att integrera etniska minoriteter i samhället utan diskriminering.

– I årtal har vi kastas bort och glömts, sade Selçuk, en av Mersin romerna. Denna dag betyder mycket för mig eftersom det är första gången i historien som

en premiärminister har tagit oss och våra problem på allvar.

Selçuk sade att han trodde premiärminister Recep Tayyip Erdoğan skulle lyckas med att omvandla livet för romerna i Turkiet.

– Vårt land och vår civilisation är inspirerad av kärlek och tolerans, sade Erdoğan i sitt öppningsanförande. Bristen på tolerans är den enda faktor som förstör den inspiration vårt land bygger på.

Statsministern betonade att han växte upp bland romerna i Istanbul Kasımpaşa distrikt.

– Jag har hört varje nedsättande term som används om er. Jag såg hur ni var utstötta och sedda som "zigenare", sade han. Låt dem säga vad de vill. Det viktiga är att ni är människor och att ni inte bör behandlas annorlunda än andra män-

niskor som lever i detta land. Jag förstår att ni känner ångest och att det gör ont, men detta är en början, sade Erdoğan. Vi har lyssnat till er, vi känner till era problem, och vi kommer att bana väg för er frihet och era rättigheter. Ni kommer inte längre att bara vara kända för er talang som musiker, men era andra talanger ska främjas genom utbildning.

Statsminister Faruk Çelik talade också om att samla in och anteckna de viktigaste kraven från den romska befolkningsgruppen, bland annat om utbildning, samsättning och en bättre standard på bostäder.

– Fram till i dag, har ingen brytt sig om att fråga romerna vad deras problem är, sade Çelik. Vi har börjat ta itu med dem nu och vi har öppnat famnen för varje problem, ett efter ett.

Källa: Hürriyet Daily News

ENHETEN FÖR MINORITETSFRÅGOR PÅ LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN

Sedan den 1 januari 2010 har Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget ett gemensamt nationellt uppdrag att:

- samordna de minoritetspolitiska målen och följa upp så att minoritetspolitiken genomförs
- synliggöra de nationella minoriteterna och sprida kunskap om deras rättigheter
- fördela statsbidrag till kommuner och landsting inom förvaltningsområdena för finska, samiska och meänkieli
- fördela statsbidrag till nationella minoriteters riksorganisationer

Länsstyrelsen har också ett tidsbegränsat uppdrag att:

- ge stöd till kommuner som påbörjat ett utvecklingsarbete med den romska minoriteten
- förmedla kontakter mellan den romska minoriteten och ansvariga myndigheter

För mer information: www.lansstyrelsen.se/stockholm/minoriteter eller www.minoritet.se

Kontakt: minoriteter.stockholm@lansstyrelsen.se

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Jobbik fick var sjätte röst i Ungern

Valet i Ungern nyligen resulterade i ett maktskifte och i en historisk och skrämmande framgång för det högerextrema partiet Jobbik som blir det tredje största partiet i landet och dess ordförande Gabor Vona jublar: Socialisterna med drygt 19 procent förlorar regeringsmakten.

Text: Bengt O Björklund

Ungern får en ny högerregering. Prognoseerna inför valet infriades sedan höger-mittenpartiet Fidesz slagit ut det sedan åtta år styrande socialistpartiet MSZP och säkrat 206 av 386 mandat. Jobbiks valplattform utstrålar rena rasismen och även antisemitismen inte är uttalande genomsyrar den texten. Man manar till kamp mot multinationella företag, EU och den "liberala diktaturen" i medierna. Jobbik drömmer om ett Storungern och vill lösa det "zigenska problemet". Med hjälp av en nyinrättad lokal polisstyrka, arbetsplikt och barnbidrag kopplat till elevernas skolgång ska romerna tvingas till integration.

– Vårt parti kommer att jobba hårt på en lösning för problemen kring den ungersk-romska samexistensen. Det innebär en utrotning av kriminaliteten bland romerna, sade partiledaren Gabor Vona till lokala medier dagen efter valet.

Jobbik har med sitt ultranationalistiska budskap och med sitt uniformerade ungerska garde, rönt stora framgångar bland ungrare inom många samhällsklasser. Stödet bygger bland annat på att många tröttnat på att vänta på de nya jobb och den ekonomiska tillväxt som myndigheterna utlovat i den finansiella krisens Ungern.

– Det är typiskt för flera av de post-kommunistiska staterna att den demokratiska utvecklingen gått snabbare än den ekonomiska tillväxten. Många blir besvikna och är lättillgängliga väljare för populistiska partier, säger Jakub Swiecicki, statsvetare vid

Utrikespolitiska institutet, till DN.se.

Även om Jobbik har gjort ett historiskt genombrott kommer partiet, trots sina företrädares ivriga utspel, inte att spela någon större roll på Ungerns inrikespolitiska arena. Fidesz-ledaren, och blivande premiärministern, Viktor Orbán har försäkrat att han inte under några omständigheter kommer att bjuda in Jobbik, även om hans parti hamnar i behov av en partner för en koalitionsregering.

– Jobbik kommer att nå fortsatt uppmärksamhet för att de är så skrämmande och högljudda i sin retorik. Men partiet kommer inte att kunna påverka politiken i någon egentlig mening, säger Swiecicki.

Det är bristen på jobb, tillväxt, framtidstro och förtroende för det politiska systemet bereder väg för extrempartier som Jobbik som lovar att utnyttja sina parlamentsplatser till att sätta stopp för "zigenarbrotten". i en tv-intervju utlovade partiledaren Gabor Vona en "spektakulär" politik.

– Vi tänker inte bedriva någon fridfull och nästan osynlig politik med dessa 17 procent i ryggen, sade Vona.

Han preciserade genom att säga att det innebär att arbeta för "en lösning på problemen kring den zigen-sk-ungerska samexistensen".

– Det betyder att utrota zigenarbrotten, förklarade Vona.

Resultat

I valomgång nummer två fick Jobbik 47 mandat, socialisterna föll rejält och fick bara 59 mandat. Den stora vinnaren var Fideszpartiet som fick hela 263 och sålunda kan regera utan något annat parti.

Partiledaren Gabor Vona.

Bolnäsindianen, ett kranium med en indianpil inskjuten i hjässan, är ett av utställningsobjekten på Etnografiska museet i Stockholm.

(O)mänskligt

På Etnografiska museet och på Forum för levande historia visas just nu (O)mänskligt, en tvådelad utställning som dels handlar om mänskliga kvarlevor som finns i arkiven och om de som samlat in dem, dels om rasbiologer och de normer som rådde när de hade fritt spelrum i forskningens mittfåra i början av 1900-talet. Kvarlevorna visas på Etnografiska och dokumentationen om rasbiologerna på Forum för levande historia. Ett tredje ben bakom utställningen är Riksutställningar som kommer att slå ihop de bägge utställningarna till en som sedan ska vandra runt i Sverige. Utställningen riktar sig främst till ungdomar och unga vuxna.

Text och foto: Bengt O Björklund

– Upprinnelsen till utställningen var australiensiska aboriginer som hört talas om att det fanns kvarlevor av deras släktingar på Etnografiska museet och de ville ha dem tillbaka, säger Anders Björklund chef på Etnografiska. Han berättar om en rökceremoni som museet hade tillsammans med de australiensiska aboriginerna vid överlämnandet av kvarlevorna. Det var år 2004.

Att Anders Björklund brinner för sitt jobb går inte att ta miste på. Han guidar oss runt och berättar initierat om varje monter med dödsallar och benrester.

Det är första gången man ställer ut dessa kvarlevor. I museets samlingar finns det kvarlevor av cirka 800 personer. Han berättar om Bolnäsindianen, ett kranium med en indianpil inskjuten i hjässan.

– Den visades för skolbarnen i Bolnäs tidigare, men en lärare tyckte att det var märkligt att de hade kraniet och hörde av sig till oss.

Kraniet var ursprungligen inköpt av en svenskamerikan.

– Vi började göra vissa efterforskningar och lät en osteolog undersöka kraniet. Det visade sig då att pilen var fastlimmad

i kraniet. Nu vet vi ännu mindre än vi gjorde från början om kraniets historia.

Anders Björklund berättar om de olika samlare som har tillfört museet mänskliga kvarlevor, både forskare och missionärer har varit flitiga samlare. Ett känt namn som alla har hört är ju Sven Hedin.

Samma vecka som aboriginerna fick tillbaka sina släktingar, men efter att de hade åkt hem fann man ytterligare ett australiensiskt kranium.

– Vi insåg då att vi inte hade en aning om vad som fanns i våra och andra statliga myndigheters arkiv och kontaktade regeringen som gav oss i uppdrag att göra en inventering. Den blev klar 2005.

Synen på dessa kvarlevor har ändrats radikalt under årens lopp. Efter andra världskriget ville man inte längre veta om dessa samlingar, varken här i Sverige eller i något annat land, och de gömdes undan och man försökte glömma bort dem. Men efter många år pockar benen på uppmärksamhet igen.

– De har mycket att berätta för oss och de ökar bland annat intresset för urbefolkningar, säger Anders Björklund.

Men vad ska då göras med alla dessa kvarlevor som ligger i arkiven? Ska de lämnas tillbaka till de folk de ursprungligen stals ifrån?

– Vi har en policy att kvarlevor yngre än fyra generationer bör lämnas tillbaka, men vi bedriver ingen uppsökande verksamhet för att leta efter släktingar till dessa kvarlevor. Det finns information om dem som vi har skickat ut till myndigheter i olika länder och jag tror att när vår nya bok "Mänskliga kvarlevor – ett problematiskt kulturarv" har funnits ett tag kommer fler att höra av sig.

Anders Björklund tycker det är viktigt att svenska museer inte bara visar upp det folkloristiska och gulliga ur sina samlingar.

– Vi måste spegla hela bredden, men det är dock sällan man visar upp de mörka delarna av sammanhangen.

Etnografiska är ett resultat av en kolonial världsbild, något som präglar samlingarna.

– Men det finns inget museum som har så många roliga och intressanta samlingar som vi har. Man kan gå in i samlingarna med nya frågor hela tiden.

Anders Björklund menar att man bör vara försiktig med att enbart se dessa insamlare av kvarlevor som onda människor.

– De var ju också en produkt av den tidens politiska och idémässiga värld.

Man såg alltså inte något fel i att mitt i natten stjäla kranier och hela skelett ur gravar eller från träd där de bundits fast. Och sortering var på modet.

Vernissage på Forum för levande historia

Samtidigt som det var vernissage på Etnografiska museet med bland andra kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth var det vernissage på Forum för levande historia. Dagen till ära blev alla besökare sorterade när man först kom och tilldelades en färg som man ombads följa. Det fanns färgade streck på golvet som ledde till olika stationer där en liten efterrätt väntade.

Utställningen på Forum handlar om rasbiologernas arbete och om deras offer,

Anders Björklund.

om den sortering av människor i olika grupper som då pågick.

Först ut av invigningstalarna var Forum för levande historias chef Eskil Franck.

– Nu är ni alla infallade, utestängda och sorterade, inledde han, men alla människor är lika värda och det är vad som ligger bakom denna utställning. Vi har lyft fram de rasbiologiska föreställningarna och även vilka det var som drev dem. De var inga illdådare, de var vetenskapsmän med goda intentioner, intentioner som visade sig ha förödande effekter. Genom att förklara och förstå kan vi undvika att detta händer igen. Den här utställningen riktar sig mot 15 till 25-åringar. I den åldern pågår sorteringar av olika slag hela tiden.

Claes Günther från Etnografiska talade om samarbetet med Forum och Riksställningar.

– Det är inte alltid enkelt att samarbeta, men alltid värdefullt. Utgångspunkten för vårt projekt började med kravet på att återlämna kvarlevor ur våra samlingar till australiensiska aboriginer.

Louise Andersson

från Riksställningar talade om utställningens fortsatta liv.

– Det här är bara den första orten. Sedan kommer utställningarna att slås ihop och gå på turné.

Ur andra samlingar runt om i Sverige ska man kunna lägga till saker i utställningen under resan gång.

– Den här utställningen är mycket interaktiv. Det finns kort man kan använda för att starta ljud- eller bildfiler.

Sedan var det dags för Alexander Bengtsson från Expo att läsa några stand up poetiska texter. Det var en slags parodi på en rasistisk vardag.

Eskil Franck, Louise Andersson och Claes Günther.

Tomas
Hammarberg.

Bombmakaren som fick Nobels fredspris

Andrei Dmitrievich Sakharov är mannen som ligger bakom Sovjetunionens första vätebomb som sprängdes 1953. Han är också mannen som började inse faran med atombomber och började, i polemik med Nikita Krushchev, tala mot flera provsprängningar redan 1961. Under sjuttiotalet startade han Mänskliga rättighetskommittén och har sedan dess kämpat för nedrustning och mänskliga rättigheter. För detta arbete fick han 1975 Alfred Nobels fredspris. På ABF har man haft en vandringsutställning om hans liv och gärning.

Text och foto: Bengt O Björklund

– Andrei Sakharov har varit en inspiration för alla mänskliga rättighetsaktivister i Europa, sade Tomas Hammarberg, Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter, vid invigningen av vandringsutställningen om Andrei Dmitrievich Sakharovs liv och gärning. För Tomas Hammarberg är Sakharov i högsta grad aktuell även idag.

– Även idag tänker jag ofta på honom när jag står inför en konkret mänsklig rättighetssituation och undrar hur skulle han ha agerat?

Vandringsutställningen är efterlängtd och många länder står på tur för att ta emot den.

– Jag hoppas att många av de forna sovjetländerna vill ha den. Där minns man fortfarande Sakharov med värme.

Redan under sextiotalet varnade han världen för kärnvapen och talade för provstopp. Han använde sitt medlemskap i den sovjetiska vetenskapsakademien som plattform för sina åsikter om kärnvapen och mänskliga rättigheter. Då hamnade han i husarrest i sju år. Det var då han skrev sina memoarer, som under processen blev stulna två gånger, men han lyckades slutföra dem och de publicerades.

När Gorbatsjov kom till makten släpptes Sakharov ur husarresten och en ny era i började.

Örjan Berner, före detta ambassadör i Moskva minns Sakharov med värme.

– Jag minns ett stormigt möte i det ryska parlamentet 1961 då Sakharov talade emot att den allra störst atombomben

hittills skulle provsprängas. Under sjuttiotalet var Sakharov den störste ryske dissidenten, men han kunde inte skickas iväg eller utvisas eftersom han hade för många vetenskapliga hemligheter. När Sakharov fick fredspriset 1975 skummade politbyrån av raseri.

Örjan Berner träffade även Sakharov under åttiotalet.

– Han var då en symbol för oppositionen.

1989 valdes Sakharov in i kongressen och talade för att det var kongressen som skulle ha den legislativa makten i landet och han gick med i en grupp som var en prototyp av ett demokratiskt parlament i opposition. I december börjar han kampanja för ett slut på kommunistpartiets ledande roll i det sovjetiska samhället.

Den 14 december avlider han hastigt och 150 000 sörjande följde honom till sista vilan.

Örjan Berner.

Ännu ett toppmöte om romer

Det andra toppmötet för att integrera Europas romer ägde rum i Córdoba i Spanien, den 8 och 9:e april 2010 i samband med den Internationella Romerdagen. Det skedde som en del av det spanska ordförandeskapet i EU.

Text: Bengt O Björklund

Cirka 400 representanter för EU-institutioner, nationella regeringar, regionala och lokala offentliga myndigheter och det civila samhället, däribland romska organisationer, deltog i toppmötet i Cordoba.

Att det just blev den 8 april som är Internationella romerdagen var en symbolisk timing, som valts av det spanska ordförandeskapet som ett erkännande av att romerna är en integrerad del av vår historia och civilisation i Europa. En prisutdelningsceremoni tillägnad romernas kultur och traditionella romska festligheter också ägde rum på eftermiddagen den första dagen av toppmötet.

Syftet med toppmötet var att utvärdera resultaten på EU-nivå för integration av romer under de senaste två åren och att förnya åtagandena. Inom den senaste

tidens utveckling på EU-nivå, fick toppmötet en särskild inriktning på de tio gemensamma grundprinciperna för integration av romer. Den 8 juni 2009 lade ministerrådet med ansvar för sociala frågor i EU: s medlemsstater, till dessa principer i sina slutsatser och uppmanade medlemsstaterna och kommissionen att ta hänsyn till dem när de utformar, genomför och utvärderar politiken.

Under toppmötet, genomfördes fyra workshops parallellt för att debattera principerna för "uttryckliga men inte exklusiv målsättning", "medvetenhet om jämställdhetsperspektivet", "användning av gemenskapens instrument" och "det civila samhället".

En annan särskild uppmärksamhet ägnades åt frågan om romernas hälsa, som en plenardiskussion helt ägnades åt

den andra dagen av toppmötet. Romernas hälsa är en av de viktigaste frågorna för integrationen av romer, och en prioritering av det spanska ordförandeskapet.

Slutligen, som främsta insats från kommissionen till toppmötet på EU-nivå, var två mycket viktiga och långtgående politiska dokument från den 7 april 2010: Meddelandet om den sociala och ekonomiska integrationen av romer i Europa, KOM (2010) 133, en lägesrapport om genomförandet av EU:s instrument och politik för integration av romer 2008-2010 (kommissionens arbetsdokument), SEK (2010) 400.

En trio bestående av den spanska belgiska och ungerska ordförandeskapen antog ett uttalande i slutet av toppmötet som belyste det gemensamma åtagandet för integrering av romska frågor i alla relevanta politikområden, en färdplan för åtgärder av den Europeiska plattformen för integration av romer, en effektiv användning av EU: s strukturfonder i detta syfte och uppföljning av toppmötet i rådet.

Europa måste sluta diskriminera romer

Amnesty uppmanar EU och dess medlemsländer att ta konkreta steg för att bryta den diskriminering, fattigdom och exkludering som romer i Europa utsätts för.

Inför det andra EU-toppmötet om romer som ska hållas i Cordoba, Spanien den 8 april uppmanar Amnesty i en rapport EU att lägga upp en heltäckande strategi för att förhindra att romska grupper diskrimineras.

– EU:s ledare måste anta en konkret plan för att hantera de människorättskränkningar som romska grupper utsätts för. De måste stå upp mot rasistiska attacker och uttalanden, samt ta fram konkreta åtgärder för att stoppa diskrimineringen inom bostads- och arbetsmarknaden, hälsa och utbildning, säger Claudio Cordone, Amnesty Internationals tillförordnade generalsekreterare.

Många romska grupper lever i försummade områden och utsätts ofta för vräkningar utan tidigare varningar, samråd eller erbjudande om alternativa bostäder. Som ett resultat av detta lämnas många av offren för tvångsvräkningar utan bostad eller tvingas leva under usla bostads- och levnadsförhållanden. Många förlorar även sina ägodelar och tillgången till utbildning, hälsovård, arbete och samhällsservice.

Amnestys rapport visar hur regeringar i Europa, som exempelvis i Bulgarien, Grekland, Italien, Rumänien och Serbien, har utfört tvångsvräkningar som strider mot ländernas internationella åtaganden. Dessa missförhållanden förstärker i sin tur också segregeringen av romska grupper.

– Romer är medborgare i Europa och europeiska ledare måste garantera att de har samma rättigheter och skyldigheter

som sina landsmän. Det får inte finnas några andra klassens medborgare i 2000-talets Europa, sade Claudio Cordone.

* I Bulgarien lämnades minst 200 romer hemlösa då deras hus demolerades och de tvångsvräktes av lokala myndigheter i september 2009.

* Sedan juli 2006 har mer än 100 romska familjer i centrala Aten, Grekland, tvångsvräkts vid fyra tillfällen utan tidigare varningar, konsultationer eller erbjudanden om alternativa bostäder.

* I Italien förväntas över 100 romska bosättningar bli demolerade i huvudstaden som en konsekvens av den så kallade "Nomadplanen". Cirka 6 000 romer kommer att förflyttas till 13 andra läger i utkanten av staden och sannolikt kommer mer än 1 000 romer bli hemlösa. Under de senaste månaderna har redan hundratals romska familjer blivit vräkt från minst fem olika läger i staden.

Lena Adelsohn Liljeroth, Rosa Taikon och Bernt Rosengren.

Rosa Taikon får medalj

Den 18 mars i år belönades den romska silversmeden och aktivisten Rosa Taikon av den svenska regeringen med en guldmedalj för, som det står i motiveringen, sitt mångåriga och på många sätt betydelsefulla konstnärskap, som förenar nyskapande smyckedesign med romska smidestråditioner. Jazzmusikern Bernt Rosengren belönades även han med en medalj vid samma ceremoni.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** B Veronika Portik

Det var en mycket nöjd och avspänd kulturminister som presenterade de två kulturpersonligheterna som mottog den svenska regeringens belöningsmedalj "Illis quorum meruere labores". Ceremonin ägde rum på Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroths kontor på Kulturdepartementet. Stämningen var glad och uppsluppen på det välfyllda kontoret.

– Det känns mycket roligt att få ge denna utmärkelse till en kvinna som Rosa Taikon och det känns extra roligt att det är en kvinna från en av våra nationella minoriteter, sade Lena Adelsohn Liljeroth.

Och det var en rörd och glad Rosa Taikon som tog emot medaljen.

– Den här medaljen vill jag tillägna min far och min farfar, sade hon. Utan deras uppfostran hade jag inte stått här idag. Jag känner mig mycket hedrad.

Både henne far och hennes farfar var silversmeder.

Bernt Rosengren berättade att det var Charlie Parker som fick honom att börja spela jazz.

– Jag började med att spela dragspel, men när jag hörde Charlie Parker gick jag över till att spela saxofon, sade han.

Lena Adelsohn Liljeroth tackade de bägge belöningsmedaljtagarna.

– Jag är extra glad över att ni bägge två fortfarande är verksamma, sade hon. Sedan följde champagne och kanapéer.

Överraskningen

Utan Rosa Taikons kännedom hade en överraskningsfest planerats på Romskt kulturcentrum i Stockholm. Rosas systerdotter Angelica hade invigts i hemlighetsmakeriet och lurade med sig Rosa in i RKC:s lokaler under förevändningen att de skulle skjutsa hem Jeanna Andrén från Kulturdepartementet. Angelica sade att Jeanna bodde i Gubbängen och att de, när de ändå var där, kunde göra ett snabbbesök på centret.

När de väl kom in möttes de av en samlad skara familj och vänner och sål-lan har man sett någon se så paff ut som Rosa gjorde då. I den stora salen hade långbord dukats och en dignande buffé stod framme.

Det blev en lång kväll med många tal och mycket musik.

– Det här var den verkliga överraskningen, sade den stolta medaljören. När

jag först fick höra talas om att jag skulle få en medalj trodde jag att det var för mitt sociala engagemang och mitt silversmide, men det är ju jätteroligt att mitt silversmide uppmärksammas på detta vis. Men denna medalj har samtidigt tilldelats det romska folket som funnits här i landet i femhundra år. Och jag hoppas att det blir som i det gamla uttrycket att "När det regnar på prästen så stänker det på klockaren". Det här priset är ett erkännande av det romska folket och jag delar det med hela den romska kulturen. Jag är stolt över den romska smideskonsten som nästan höll på att dö ut med min far. Detta pris är också hans och min farfars.

Det var en härlig buffé som serverades under kvällen och ÉRG visade en filmad intervju med Rosa där hon berättade om sitt arbete som silversmed. ÉRG hade också sammanställt ett bildspel med foton från olika evenemang där Rosa deltagit.

Under kvällen spelade de inbjudna musikerna Emilio Estrada och Demitri Keiski och stämningen var hög när Hans Caldaras bjöd upp Rosa på bal.

Serbiska romer får inte stanna

I början av mars började bussar med serbiska romer komma till Sverige, hitlurade av oseriösa bussföretag med löften om uppehållstillstånd och ett bättre liv. När det var som intensivast kom närmare tusen asylsökande i veckan.

Ärendena har prioriterats, och en stor del av de som har kommit till Sverige får avslag, eftersom skyddsskäl saknas. (Se intervjun med Madelaine Seidlitz på sidan 11)

Men handläggning tar tid. På en camping i Mohed finns det fortfarande mellan 100 och 150 asylsökande.

– Utflyttningen har börjat, och några har gett sig av på egen hand, säger Lars Ulander, enhetschef för Migrationsverket i Söderhamn.

Inga nyanlända placeras på campingen. I slutet av april räknar man med att inga asylsökande ska bo kvar i Mohed.

När romerna skulle komma till Moheds

camping blev det bråda dagar. Det var fortfarande mitt i den snörika vintern. Det enda man visste var att asylsökande serbiska romer var på väg och att det var väldigt bråttom.

Femton skottare och två traktorer röjde metodiskt fram den igensnöade campingen.

– Till kvällen ska stugorna vara varma och vandrarhemmet vara klart för inflyttning, sade Alf Kanon till helahälsingland.se.

Om det kommer en busslast den här kvällen, eller under onsdagsmorgonen är det ingen som vet, och Alf Kanon vill gärna ha journummer till Migrationsverket utifall det skulle uppstå problem. Särskilt om alla de 190 sängarna blir upptagna.

– Vi vet inte ens om de som kommer är registrerade eller inte, säger Ingela Pantzare. Vi vet nästan ingenting!

Under hennes tid på Migrationsverket har hon inte varit med om något liknande.

Flyktingvågen var kanske inte helt oväntad. Den 19 december 2009 slopades visumtvånget för serber som vill resa till ett EU-land.

Men att det skulle komma så många var ingen beredd på. Dessutom råder en skriande brist på asylboende i Sverige.

Bara till Migrationsverkets transitboende i Gävle kom det 140 asylsökande serbiska romer under en vecka.

Men nu har de flesta romerna fått lämna campingen.

– Utflyttningen har börjat, och några har gett sig av på egen hand, säger Lars Ulander, enhetschef för Migrationsverket i Söderhamn.

Inga nyanlända placeras på campingen. I slutet av april räknar man med att alla asylsökande ska ha återvänt till Serbien.

Bakro

En originalserie av Ulf Lundkvist och Bengt O Björklund.

Tiggare skickas hem till Rumänien

Polisen i Göteborg omhändertar tiggare och skickar hem dem till Rumänien. Rumäniens romer som till största delen lever i misär har sedan landet blev medlem i EU utnyttjat sina rättigheter som EU-medborgare och tagit sig till de rika storstäderna i Europa för att tigga och musicera. Många har hamnat i Sverige.

Men nu skickas de tillbaka till Rumänien. Göteborgspolisen har gjort räder mot tiggare som setts till i centrum under en längre tid. Syftet är att avskräcka nya från att komma och minska tiggeriet, skriver Göteborgs-Posten.

Nyligen omhändertogs tre kvinnliga tiggare och de direktavvisades till

Rumänien med flyg.

Det är inte olagligt att tigga, men med hjälp av utlänningslagen kan man avvisa tiggarna ändå. Den säger att en utlänning får avvisas om det kan antas att personen under vistelsen i Sverige inte kommer att försörja sig på ett ärligt sätt.

Men är verkligen tiggeri ett oärligt sätt?

Och polisen vill avvisa ännu fler.

– Men först vill vi se vad det blir för effekt efter de här omhändertagandena. Det här ska ses som en markering och kan sända signaler till andra att det inte är lönt att komma till Göteborg för att tigga, säger citypolisen Lars Christensen till GP.

FN stödjer romer i Albanien

På den Internationella Romerdagen meddelade FN ett fortsatt stöd till romer i Albanien. Arbetsminister för socialpolitik och lika möjligheter, Spiro Ksera, FN:s lokala samordnare Ms Gulden Türköz-Cosslett och enhetschefer i deltagande FN-organ undertecknade ett nytt gemensamt program "Empowering Vulnerable Local Communities of Albania". De gemensamma insatser som ingår i FN-programmet i Albanien kommer att genomföras av UNICEF, UNDP, UNFPA och med det rådgivande stöd av UNHCR och UNV i samarbete med ministeriet för arbetsmarknad och sociala frågor. Interventionen kommer att pågå i tre år och har en total budget på 2,7 miljoner US-dollar, med stöd från FN:s Human Security Trust Fund, som finansieras av Japans regering.

Det nya programmet syftar till att hjälpa de mest marginaliserade romska och egyptiska samhällena och bidra till deras sociala integration, samtidigt ska deras mångfald värderas. Den kommer att stödja de utsatta befolkningsgrupperna i lokalt beslutsfattande genom fastställandet av prioriteringar och utarbetande av

gemensamma utvecklingsplaner och i genomförandet av utvecklingsarbetet.

Biståndet kommer att göra det möjligt för målgrupperna att få tillgång till sina rättigheter, särskilt tillgången till offentliga tjänster, genom civil registrering, närpolisverksamhet, förankra och stärka nätverk av romska medlare inom områdena hälsa, utbildning och skydd för barn samt underlätta yrkesutbildning och sysselsättning.

Programmet kommer också att syfta till att främja politik och institutionell förstärkning för social integration av sårbara samhällen genom kapacitetsuppbyggnad och stöd till lokala och statliga institutioner, kapacitetsuppbyggnad och partnerskap ska ge förstärkning för romska och egyptiska frivilligorganisationer. Projektet kommer att genomföras i fyra albanska regioner: Tirana, Elbasan, Fier och Durres.

Statistik över romer i Albanien avslöjar att fattigdom bland dem och de egyptiska minoriteterna är resultatet av social utslagning och diskriminering.

Fattigdom bland romska och egyptiska samhällena är flerdimensionell och kronisk. Romer och egyptier i Albanien lider

av dålig inkomst och av usla levnadsvillkor, de har brist på tillgång till offentliga varor och tjänster såsom hälsovård och statlig utbildning, arbetsmarknad, samt tillgång till personnummer och säkerhet. En undersökning 2006 visar att den genomsnittliga inkomsten för ett romskt hushåll är 68 euro och för ett ickeromskt hushåll i närheten 175 euro.

En undersökning 2005 visar att över 40 % av romerna och 30 % av de egyptiska familjerna inte har dricksvatten i sina hem. Dåliga bostäder anses vara det näst största problemet efter bristen på mat. Bostäder kännetecknas av dålig kvalitet, trängsel och brist på grundläggande service såsom renhållning, avlopp och dricksvatten. I romsk koncentrerade områden, bor familjer ofta i enkla skjul eller i övergivna hus som tidigare ägdes av statliga fabriker.

55 procent av romerna i Albanien i åldern 15 år och yngre är analfabeter jämfört med endast 2 procent av den icke-romska befolkningen. 64 procent av romerna och 24 procent av egyptierna i åldern 7-20 aldrig gått i skolan.

Med en romsk identitet

Jag är 27 år och född i Granada. Min far är spanjor. Min mor är mexikansk. Jag har studerat i London, arbetat och bott i Ungern och jag är en rom, säger Ostalinda Maya. Hon är spansk "caló", hennes namn betyder Mary och hon arbetar på European Roma Right center.

Text: Luna Bolívar Manaut, Deutsche Welle, Redaktion Lateinamerika/ Spanisch (översättning: Bob)

Romerna, som aldrig har varit en homogen grupp, har haft många namn i Europa. "Zigenare" är ett av dem. På den östra delen av kontinenten kom de mellan 900- och 1200-talet, i väst kom de under 1500-talet. Det mysterium som omger romernas ursprung har klätt dem redan från början med myter och förvirring. Ibland trodde man att de var judar, andra har trott att de kom från Egypten. Sanningen är att romerna flydde från upprepade invasioner från Indien.

I dag lever 10 till 12 miljoner romer i Gamla världen, mer än någon annanstans i världen. Romerna är den största etniska minoriteten i Europa, och de mest marginaliserade och utsatta.

– Jag har aldrig känt mig diskriminerad, säger Ostalinda. I Spanien var jag mexikanska, jag var spanjorska i Mexiko och i Ungern var jag bara en utlänning.

Ändå är hon övertygad om att diskrimineringen av romer i Europa är mycket latent.

– Det kan jag se varje dag i mitt arbete vid European Roma Rights center, med säte i Budapest. Sedan 2008, har det förekommit 45 våldsamma attacker mot romer i Ungern, varav nio slutat i mord. I Tjeckien har vi haft minst sju överfall, under ett av dem fick en romsk flicka 80-procentiga brännskador. Det har förekommit attacker i Italien, Slovakien, Irland, Turkiet och detta är inte ens en fullständig förteckning, bara de ärenden som kommer till oss, säger Ostalinda.

I Östeuropa är situationen för den romska minoriteten värre än i länderna på andra halvan av kontinenten.

– I allmänhet har människor som bor

här det värre än de som bor i Spanien eller i Sverige, säger Ostalinda.

Att stigmatiseringen av romerna är ett gissel som sprids över hela kontinenten är tydlig när forskarna erkänner att de inte kan ge annat än grova siffror på hur många romer som finns i Europa eftersom många av dem gömmer sitt ursprung.

– I Sverige finns det romska barn som föredrar att säga till sina klasskamrater att de är turkiska eller spanska, säger Fred Taikon, från den svenska organisationen Romani Glinda, och det finns romer som byter namn till ett som låter mer svenskt för att ingen ska märka var de har sina rötter.

Ett romskt efternamn kan till exempel innebära att man inte får något jobb. I Spanien är de flesta romska namnen konventionella.

– Även om ingen kommer att förstå att du är rom, är det inga problem, säger Isidoro Rodriguez, chef för FSG, men om du sätter på ditt namn på ett cv, är dina alternativ begränsade.

I Spanien finns det cirka 650 000 till 900 000 romer. De flesta av dem går obemärkt förbi.

– De är helt vanliga människor som bor i hus, kanske i arbetarklassområden, men i hus. De har sitt arbete och betar sig som alla andra, säger Isidoro.

Enligt Isidoro är det endast en tredjedel av de romska familjerna som lever i ett socioekonomiskt utanförskap. Ändå är det dessa som uppfattas som den romska befolkningen.

– Mycket av skulden för detta ligger hos medierna, säger Isidoro.

– Även de romska familjerna naturligtvis, men också administration, skolor, lärare och samhället. Man måste förstå att många av dessa familjer i många år uteslöts från utbildningssystemet. Barnen har växt upp i en miljö som inte främjar att studera. Hemma finns inga böcker.

Hans egna föräldrar är analfabeter.

– I Spanien har 70 % av romerna i åldern 16 år inte slutfört grundskolan och även i dag når inte majoriteten av de romska barnen högstadiet.

Fred Taikon påpekar att samma problem finns i Sverige.

– Föräldrarna till romska barn här i Sverige värderar inte särskilt högt att deras barn går i skolan,

– Få se nu, låt mig tänka. Nej, jag tror inte att jag har varit i en situation där jag har skämts över att säga att jag är rom, säger Ostalinda.

Ostalinda är tveklöst ett undantag: kvinna, akademiker och stolt över sina rötter. Men saker och ting förändras. Romer börjar organisera sig, placera sina frågor på den politiska dagordningen, göra ansträngningar för att bevara sitt språk och studera sin historia, gå till skolan för att försöka utbilda andra om vikten av att romska barn går i skolan. Och EU börjar reagera: EU:s institutioner börjar ägna alltmer uppmärksamhet åt denna minoritet, den största i Europa.

Pampig invigning av romsk förening i Turkiet

Föreningen Romskt socialt bistånd och solidaritet i Sarıgöl har startat med en pampig invigning. Borgmästaren i Gaziosmanpasa kommun, Erhan Erol, och administratörer från olika politiska partier anslöt sig till öppningsceremonin och lokalbefolkningen visade stort intresse för öppnandet.

Text: Bengt O Björklund

Chefen för föreningen Sadi Cati sade att deras mål är att minimera de eventuella problem som kan inträffa i stads nydaning och fortsatte:

– Detta grannskap har inte varit synligt under många år. Vi har hittat mycket som saknas i den tidigare urbana omvandlingen. För det första vill vi inte våra hus ska

röras, men om vi inte lyckas med att stoppa omvandling, kommer vi att arbeta på att minimera eventuella problem.

Cati sa också att de har tillräckligt med makt för att blanda sig detta aktivt. Han sade också att deras mål är inte bara att samla de boende undan förstörelse.

– Vi vill övervinna alla eventuella negativa situationer och vi kommer inte låta oss luras av den politik som ser ut som om den är användbar för oss. Vi vill inte lämna vårt område, men vi vill ha en förändring på plats. Jag vill också tillägga att byggnader inte ger oss frihet.

Borgmästaren i Gaziosmanpasa Erhan Erol sade att romer är mycket värdefulla i Gaziosmanpasa och han lovade att de inte kommer göra något som invånarna inte vill ska hända i Sarıgöl. Han gratulerade alla bidragsgivare som har hjälpt till

med öppnandet av föreningen och han sade också att "vårt mål är att ge er så bra livsförhållanden som möjligt."

– Vi kommer att bygga en pilotstad och folk kan börja bo i dessa lägenheter. Vi kommer inte att riva något utan att de boende får ersättning. Som borgmästare lovar jag er att det vi kommer att göra här kommer att vara till er fördel.

En av medlemmarna i Gaziosmanpasa kommuns urbana omvandlingsinstitution, Onur Soytürk, berättade om deras planer. Han sade att de inte har slutfört sina projekt ännu.

– I Gaziosmanpasa kommun vill vi inte att någon av de boende ska bli offer. Vi arbetar med sociologer och med lokala och regionala planerare. Vi stöder förändring på plats och projektet kommer att ske på lång sikt.

Romska kontaktpersoner fördöms i Finland

Diskrimineringsnämnden i Finland har förbjudit en praxis där tillhandahållandet av hyresbostad till romska hyresgäster bestäms tillsammans med en företrädare för den romska befolkningsgruppen.

Tribunalens slutsats är att det står i strid med konstitutionen, som säger att finländarna har rätt att fritt välja bostadsort. Det bryter också mot förvaltningslagen, enligt vilken myndigheterna måste behandla alla sina kunder lika.

Tribunalen formulerade sitt beslut med tanke på det tillvägagångssätt som staden Järvenpää haft. Staden stoppade kontakter med romska kontaktpersoner i början av februari, men enligt minoritetsombudsmannen, pågår kontakter med liknande praxis på andra orter.

– Det har skett i små städer och kommuner. Det har pågått försök att diskutera

detta och tillsammans komma fram till en överenskommelse. Vi försökte också att diskutera frågan med Järvenpää, men utan entydiga resultat, säger Pirjo Kruskopf, minoritetsombudsmannen.

Ombudsmannen mottog ett klagomål om praxis från ett par, varav en är rom och den andra en etnisk finländare. Paret ombads av Järvenpääns Mestariasunnot OY, som ägs av staden bolag, att skriva under ett papper, där det angavs att en romsk kontaktperson skulle vara närvarande vid det möte som beslutade om deras bostadsort.

De klagande hävdar att de fick intrycket att deras bostadsansökan inte skulle behandlas om de inte undertecknat handlingen.

Järvenpää försvarar bruket genom att hävda att den förhindrade tvister inom

den romska befolkningsgruppen.

Kommunfullmäktige hävdar att man har haft flera problem i samband med romernas boende innan man utsåg en kontaktperson.

Det är ett försök att undvika konflikter som bottnar i störda förbindelserna med romsk kultur genom en så kallad "skyldighet att undvika" vilket innebär att eventuella grannar har stor betydelse när man väljer bostad.

– Hyresvärdar och staden har inte exakt information om var någon särskild minoritet bor eftersom denna typ av identitetsregister inte är tillåten. Frågan uppstår när en bostad är utsedd till ett sökande hushåll, och när värden förklarar att det är olämpligt eftersom en annan rom redan bor i närheten. Romerna själva vet exakt var de bor, kommenterade staden Järvenpää.

Finansierings- och utvecklingscentralen för boende (ARA) hade redan förklarat bostadsval baserat på en "skyldighet att undvika" strider mot lagen.

Mats Wennerholm
och Gunilla
Lundgren.

Tio pinnar i luften

Tio pinnar i luften heter Gunilla Lundgrens nya bok, en antologi med sagor, gåtor, dikter och ordspråk på Sveriges fem nationella minoritetsspråk, alla översatta till svenska. Amanda Eriksson har illustrerat.

Boksläppet i Skolverkets lokaler lockade många och efter presentationen och utdrag ur boken upplästa av representanter för de nationella minoriteterna bjöds det på delikatesser från de olika kulturerna.

Text och foto: Bengt O Björklund

Det var fullt i cafeterian och Mats Wennerholm från Skolverket såg mycket nöjd ut när han tog till orda.

– Den här boken ska användas av barn, av de nationella minoriteternas barn och alla andra barn för att lära sig om minoriteternas språk och kultur. Det är en trevlig läsning och det är en bok som har vuxit under resan gång. Att hålla i detta projekt har varit en rolig och krävande uppgift.

Gunilla Lundgren själv berättade att hon fick idén om en antologi med de nationella minoriteternas språk redan när de fick minoritetsstatus 1999.

– Då tog jag kontakt med Maj Beijer och jag ville ha texter skrivna av de som talade språket. Jag ville också ha med

moderna berättelser och jag ville ha med både barn och nobelpristagare.

Och det blev som Gunilla Lundgren ville.

– Jag har rest från norr till söder och träffat många människor som är inblandade i den här antologin. Och den har väckt ett starkt engagemang. Det har ibland känts som om jag har haft hundra pinnar i luften.

Gunilla menar att boken inte är något läromedel och att den inte är till för

att lära sig stava rätt.

– Vi lever i en föränderlig värld och språket ändras hela tiden.

Maja Glennert sju år fick läsa några av gåtorna ur boken och sedan läste först Ramona Taikon en romsk räknerramsa. Tuomas Ojale läste tre gåtor på Meänkieli, NikAnnika Mäarak läste en gammal saga på lulesamiska, Ann Kalmering läste först en sångtext på svenska som hon sedan sjöng på jiddisch. Sist ut var Tarja Salo som läste en gåta på finska.

Gunilla tillsammans med några av dem som läste texter ur boken.

Maus – en gripande historia

Serialbumet Maus är en märklig bok. Tecknaren Art Spiegelman berättar i den naket och så nära sanningen han kan komma om sin fars tid under andra världskriget, om hur han trots alla otroliga undanmanövrer till sist hamnar i Auschwitz.

Det är en otroligt detaljerad berättelse som på ett fruktansvärt avklätt sätt beskriver nazisterna ohyggliga brott och hur människor kan förändras under lidande.

I boken tecknas nazisterna som katter, judarna som möss och polackerna som

grisar. När judarna ska gömma sig i samhället bär de grismasker.

Lika fascinerande som pappans berättelse är, är berättelsen om Art Spiegelmans egen relation till sin pappa som inte är lätt att ha att göra med. Berättelsen pendlar mellan den historiska berättelsen från Tyskland och det som händer under tiden som hans pappa berättar sin historia i USA.

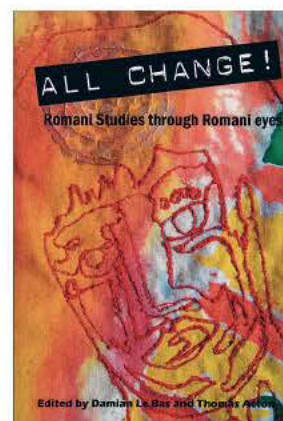
Det är en ömsint och brutal historia som varmt rekommenderas. Det är första gången som de två delarna ges på Brombergs förlag (2010).

Nya tankar om romsk kultur

I "All change!", en ny skrift från universitetet i Hertfordshire beskriver några av de mest prominenta forskarna inom Romani Studies nya tankar och idéer kring romsk kultur och historia. Bland antologins författare finns Ian Hancock som utforskar hur studien av lingvistik har gett oss förståelse om romernas ursprung. Adrian Marsh skriver om den diskriminering som

romer lider av i Turkiet. Valdemar Kalinin berättar om den romska historien i Ryssland och Brian Belton och Damian Le Bas erbjuder synpunkter på den undflyende idén om en romsk identitet. Janet Keet-Black påpekar vikten av att utforska den personliga och familjens historia. Inledningsdikten och efterordet är skrivna av Gregory Dufunia Kwick.

Faktaverk om romer

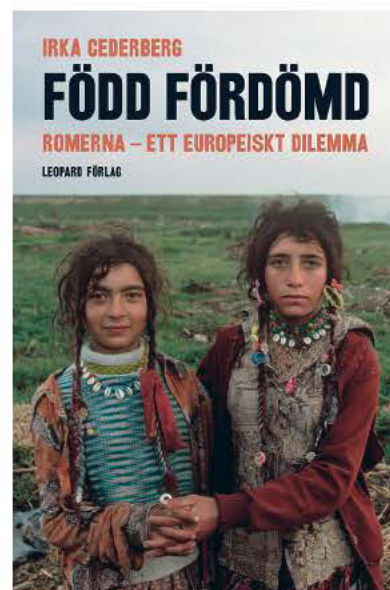
I Irka Cederbergs nya bok "Född fördömd, Romerna – ett europeiskt dilemma (Leopard förlag 2010) beskrivs romernas historia från utvandringen från Indien till dagens situation med en alltmer växande antiziganism. Hon berättar om nya rön och teorier och om deras bakgrund.

Boken ställer frågor som hur länge ska vi tillåta den öppna förföljelsen av ett folk som lever mitt ibland oss i Europa.

Irka Cederberg är socionom och journalist och har under årtionden följt och skrivit om romernas situation, både här i Sverige och i övriga Europa.

Det är en välmatad och välskriven bok som tar upp det mesta som har hänt romerna, den senaste forskningen, romernas kultur och annat som rör deras situation i dagens Europa. Just avsnitten om de hemskheter som sker mot romerna i östra Europa idag är av extra stor relevans. Det är en mörk historia som berättas, som tyvärr bara är all för sann och som möjligen kan bli ännu värre om inget görs snart.

Den 5 maj kommer Irka Cederberg till Stockholm för att presentera boken på ABF på Sveavägen.

Gamla bilder berättar

Kära vänner av Gamla bilder berättar.

Den här gången befinner oss i Frankrike på ett av de stora tälmtötena. Dit hade Fardi Atanasio kommit med sin familj. På den tiden bodde Fardi i Sverige och man kan se det svenska campingtältet i bakgrunden.

På det mötet var även den romske författare Mateo Maximoff med, mannen med den röda bagen, en känd profil bland romer.

Vi vill visa dessa bilder av olika familjer som var med på tälmtötet. Bertil Hagström som har tagit bilderna var nog ute på morgonen och fotograferade familjerna som var igång med sina disk- eller tvättbestyr.

Gamla bilder berättar

Man kan se att detta var inget ensamgöra, hit kom både vuxna och barn för att hjälpa till med bestyren.

Här får en liten flicka håret tvättat av mamman. De andra barnen står nog på tur. Observera kvinnan som hjälper till med tvättpulvret, schampot var nog slut.

Barnen samlades alltid då Bertil hade kamera framme.

På den bilden längst ner lagar de maten över öppen eld

Bilderna är tagna i mitten på 60-talet

Det är Bertil Hagström från Hässleholm som har bidragit med bilder från den resan.

Tack Bertil!

Om du, kära läsare, också har några gamla bilder som du vill dela med dig av, skicka dem då till redaktionen. Bilderna returneras givetvis!

Red.

Karelsk torskfilé

Det här behövs till cirka 8 personer:

1,5 kg	torskfilé
5 hg	championer
1 st	purjolök
2 st	vårlökar
1 stor	morot
2 st	paprikor
5 st	tomater
2 burk	musslor i vatten
1 kn	sparris
½	citron
2 dl	vitt torrt vin
2 tsk.	dragon

Gör så här:

Skala och skär grönsakerna i skivor moroten, purjolöken, championerna, vårlökarna och sparris. Skålla och flå tomaterna och skär dem i skivor. Låt musslorna rinna av. Sätt på ugnen på 225 grader. Smörj en ugnssäker form. Lägg i torskfiléerna, pressa citronen över fisken, fördela championerna och grönsakerna över fisken och krydda med dragon, salt och peppar. Häll sedan över vinet. Täck formen med aluminiumfolie. Låt fisken stekas tills den är färdig eller ca 25 minuter. Serveras med kokt potatis eller ris.

Smaklig måltid!

Parnó mašo a la Karelia

Gado Trubúl 8 ženengi

1.5 kg	parnó mašo
5 hg	burétci
1 baró	púřo
2	purumá primovára
1 baró	morkój
2	piperci
5	peredeici
2 kot	skójči ando paj
1 drez	sparris
½	lumúja
2 dl	parní mol
2 roj	dragon

Ker gadeá:

Řánde thaj xaláv é zelenimáta. Šin o morkój, o púřo, le burétci le primovaréski purumá thaj le sparris ande siné felii.

Pirisár le peredeici thaj řánde é koža pa lénde, šin ande felii. Šor o paj anda le skójči. Tatčar o bov ande 225 grádura. Mak čilésa jekh baró bovésko čaró. Akaná tho le maše ando o čaró, strangósar é lumúja oprál pa le maše, šor oprál le burétci thaj le kavér zelenimáta oprál pa le maše, maj tho o dragon, lon thaj pipéri. Palá kodjá, šor oprál é parní mol. Vušár o čaró le aluminiumfoliósá. Pek o mašo gi pon gata. Vaj ande 25 minutsi.

Sar xan o mašo kolompírensa vaj orézosa

Xan pe sastimáste!

POSTTIDNING B

É Romani Glinda
Egnahemsvägen 58
se-141 37 Huddinge
Sweden

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en statlig myndighet som arbetar mot diskriminering och för allas lika rättigheter och möjligheter.

**diskriminerings
ombudsmannen**

Anmäl diskriminering till DO

DO arbetar för att diskriminering inte ska förekomma i samhället. Genom att anmäla diskriminering till DO gör du tre bra saker:

Utsätts dina barn för diskriminering i skolan?

Får dina barn tillgång till den undervisning de har rätt till i skolan? Blir de mobbade eller trakasserade? Det finns en lag som förbjuder diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Om barn blir trakasserade eller utsätts för diskriminering kan du anmäla det till DO.

Har du frågor om diskriminering?

Ring DO:s telefonrådgivning som nås via växeln på 08-120 20 700. Rådgivningen har öppet måndag mellan kl. 10.00-11.30 och 13.00-15.00 samt tisdag-fredag mellan kl. 9.00-11.30 och 13.00-15.00.

Du kan även boka in ett besök om du föredrar att berätta om dina erfarenheter.

Mer information om DO och vad vi kan hjälpa till med finns på vår webbplats

www.do.se